

Jacob A. Buksti: Et enigt landbrug? Konflikt og samarbejde mellem landbrugets organisationer. En studie i landbrugets organisationsforhold med udgangspunkt i perioden 1957-61. Universitetsforlaget i Aarhus, 1974. 307 s.

Jacob A. Buksti har skrevet en dygtigt gennemført, meget grundig og læseværdig afhandling om visse sider af dansk organisationsproblematik. Vi mangler utvivlsomt dyberegående empiriske studier inden for ikke blot landbrugsorganisationernes område, som bogen omhandler, men også inden for andre (håndværk, detailhandel, industri mv.), og bogen er således med til at udfylde en lakune i vor viden om danske organisationer, deres politiske adfærd og politiske betydning. Bogen indledes med visse teoretiske overvejelser: dels magtbegrebet som sådant, dels organisationernes mål, dels deres ressourcer og dels deres udnyttelse af deres ressourcer. Dernæst redegøres for landbrugsorganisationernes struktur, deres særlige problemer i perioden 1957-61, da det stærkt omstridte Landbrugets Afsætningsråd så dagens lys og atter nedlagdes. På denne baggrund besvares dernæst i kapitlerne 4, 5 og 6 de forannævnte problemer om målsætning, ressourcer og faktisk udnyttelse af disse. Buksti giver endelig en sammenfatning og skildrer udviklingen inden for landbrugets organisationer efter 1961. Forfatteren bygger sin fremstilling på såvel offentligt materiale som fortroligt arkivmateriale og har suppleret med interviewoplysninger, og understreger, at han mener, at han har haft adgang til alt relevant materiale. Det danske politiske system karakteriserer han i denne sammenhæng og utvivlsomt med rette som relativt åbent.

Forfatteren konkluderer, at »der ikke eksisterer nogen direkte forbindelse mellem en organisations magtressourcer og den magt eller indflydelse, den pågældende organisation faktisk har i en given situation, ligesom det ikke er muligt at tildele de enkelte ressourcer nogen fast værdi i forhold til hinanden. De enkelte magtressourcers værdi vil være forskellig fra situation til situation« (s. 242). Især fremhæver forfatteren fire faktorer, nemlig de ydre konjunkturer, organisationernes indbyrdes »placering« (at for eksempel husmændene stod uden for Landbrugsrådet), de partipolitiske skillelinier (Det radikale Venstre og husmændene versus Venstre og det større landbrug) og organisationsledernes personlige egenskaber. Forfatteren fremhæver, at konflikten omkring afsætningsrådet var atypisk, omend: »illustrativ, når man vil studere landbrugets organisationsproblemer, herunder relationerne mellem organisationerne, idet så at sige alle tænkelige konfliktdimensioner her gik sammen i en højere enhed« (s. 248). Om den senere udvikling fremhæves, at der har været tale om et stadigt nærmere samarbejde og en stigende grad af interessefællesskab mellem landbo- og husmandsforeningerne.

Man kan se Bukstis bog som både et bidrag til vor samtidshistoriske, specielt landbrugshistoriske litteratur og som et bidrag til den organisationsteoretiske forskning. Som samtidshistorisk analyse er den som sagt både dybdeborende og grundig. Lad mig her trække en enkelt ting frem. Forfatteren rejser spørgsmålet om forudsætningerne for Viggo Villadsens tiltræden som direktør for Afsætningsrådet. Forfatteren anser det for sandsynligt, at Villadsen blev ansat under forudsætninger, som der ikke var ganske »dækning« for i de involverede organisationer, men erkender også, at afgørende kildemateriale simpelthen ikke eksisterer mere. Samtidig siger forfatteren også, at Villadsen var klar over, at Afsætningsrådet var et blot serviceorgan eller rådgivende bureau. Over for dette står imidlertid skildringen af Villadsens »aktive fremfærd«, der medvirkede til at skabe konflikten omkring Afsætningsrådet og skildringen af det indtryk, der bundfældede sig inden for de bestående salgsorganisationer af, at Villadsen opfattede sig som »en slags overdirektør«, at Afsætningsrådet ikke blot skulle være et serviceorgan, men »et egentligt overordnet salgsorgan« - et indtryk som også deltes af offentligheden

iflg. forfatteren. Hvad er nu »sandheden« om Villadsen? spørger man sig om som ikke-ekspert inden for området. Man får snarest det indtryk, at Villadsens »stillingsbeskrivelse« bevidst eller ubevidst har været diffust formuleret, som udtryk for en slags kompromis mellem de implicerede organisationer, at Villadsen med andre ord har haft et vist fortolkningsmæssigt spillerum, og at forfatterens karakteristik af Villadsen som manglende »smidighed« måske er uretfærdig. Mere rammende forekommer forfatterens bemærkning om at »Villadsens betingelser i det organisationspolitiske spil kunne forekomme umulige«. Men begge karakteristiker står der altså side om side! – Det altovervejende indtryk er dog, at der er tale om en sober, velovervejende og veldokumenteret samtidshistorisk analyse. Som bidrag til organisationsteoretisk forskning generelt må bogen karakteriseres som et værk, der først og fremmest afgiver grundlag for teori- og hypotesedannelser på et højere abstraktionsniveau. Ofte kan man møde sådanne, der mere eller mindre synes blottet for jordforbindelse. Bukstis bog afgiver empirisk udgangsmateriale, og burde som sagt suppleres med studier af samme lodighed inden for andre områder af den danske organisationsverden. I begge henseender – som samtidshistorisk analyse og som organisationsteoretisk studie – betegner bogen en nyttig landvinding.

Henning Bregnsbo

Søren Ryge Petersen: Dansk eller tysk? En undersøgelse af sprogforholdene i en flersproget sydslesvigsk kommune 1973. Udgivet af Studiefællesskabet ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig, Flensborg, 1975. 132 s.

Siden Paul Selks arbejde fra 1937, Die sprachlichen Verhältnisse im deutsch-dänischen Sprachgebiet südlich der Grenze, og Christian Stenz's undersøgelse af Det danske Sprogs Stilling i Mellemslesvig i 1946 (i Sønderjyske Arbøger 1947) har interessen nogle gange været vendt mod den sproglige udvikling, der siden afslutningen af anden verdenskrig er foregået umiddelbart syd for vor landegrænse. Et af disse er Søren Ryge Petersens specialeafhandling under Institut for nordisk sprog og litteratur ved Århus Universitet.

Forfatteren er opvokset i den lille landsby Agtrup (Achtrup) syd for Tønder som søn af en efter 1945 tilflyttet dansk lærer, og han har således haft det stedlige sprogproblem på allernærmeste hold. Forsynet med et udførligt spørgeskema har han interviewet 17 personer på dansk, 175 på sønderjysk, 146 på plattysk og 506 personer på højtysk, og det svarer til over 90 % af den pågældende kommunes indbyggere. Spørgeskemaerne med ikke færre end 21.550 enkeltoplysninger er gennemarbejdet ved hjælp af EDB, og hvad er så resultatet blevet?

En række præcise talstørrelser for en sproglig udvikling, som ikke var ukendt i forvejen, men, hvor man før har måttet nøjes med at antyde den sproglige udvikling, er der nu bragt et håndfast materiale til belysning af denne. Det er den typiske tendens i disse egne sprogudvikling, som her findes udtrykt i tørre tal. Takket være skole, aviser og vel ikke mindst radio og TV rykker det højtyske sprog frem på bekostning af dialekterne. Plattysk holder sig bedst, hvorimod sønderjysk og frisisk er klart på retur. Det rigsdanske sprogs gevinst er yderst ringe, men kendskabet til det danske rigsmål er her som andetsteds i Sydslesvig blevet mere udbredt.

Det må betones, at undersøgelsen ikke er blevet til som et historisk arbejde. Der er tale om en situationsskildring inden for en enkelt landsbys område, krydret med adskillige anekdotiske indslag, men uden forsøg på at give en historisk baggrund for den sproglige udvikling på dette sted.

H. V. Gregersen